

Louhisaaren linnan restaurointitöistä v. 1965. *Kiljunen.*

Vuoden aikana on erilaisissa tehtävissä ollut samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna. Työn tulokset ja käytettävissä ollut aika oli kuitenkin vähäisempi pienennettyjen määrärahojen vuoksi. Rakennuksen yleiseen ja perustuksen sekä kellarin erikoiseen, vahingolliseen, kosteus-, ilmanvaihto- ja lämmityskysymykseen ei saatu ratkaisua tehokkain toimenpitein vielä tänäkään vuonna. Toisin hoitotoimenpiteistä pyydettiin ja saatiin lausunto ins. M. Malmbergilta ja Läänin rakennuskonttorin toimesta oli tarkoitus saada tehdyksi ainakin osa näistä tehtävistä. Lisäksi valmisteltavana oli suunnitelma ns. yösähkön käyttämisestä rakennuksen lämmitykseen. Läänin rakennuskonttorin toimesta tehtiin mm. savupiippuihin uusi rappaus ja korjattiin niiden pellitys.

I-kerroksessa saatiin tehdyksi loppuun ns. keittiön (huone 15) holvia peittäneiden myöhempien maalauskerrosten poistaminen alkuperäiseen rappauspintaan saakka, joka on pintarikkoutumia lukuunottamatta hyvin säilynyttä. Lisäksi kerroksessa tehtiin erilaisia rakennushistoriallisia tutkimuksia.

III-kerroksessa tehtiin eteishallin (n:o 35) kattoon, hirsien profiloituun kulmaan vaaleanpunainen nauhakoristelu arkkitehtien Kairamon ja Havaksen ehdotuksesta. Halliin tehdyt vanhanmalliset, uudet ovet maalattiin, ullakolle johtavan oven väriseksi. Mainittakoon, että tämä ovi, joka oli puusepillä mallina tuli heidän oma-aloitteisesta toimestaan varomattomasti ja tarpeettomasti korjatuksi. - Puulattioiden vahaus uusittiin.

II-kerroksessa tapahtui restaurointitöiden merkittävin osa, josta seuraavassa yksityiskohtainen selostus.

Huone 19. Nykyistä rapattua sisäkattoa purettaessa saatiin sen alta esille 1600-luvun hirsipalkki- ja lautakatto, erittäin hyvin säilyneenä. Se on maalattu valkoiseksi ja hirsien reunaprofiilia kiertää sininen nauha. Samanlaisena on tutkimuksissa todettu katon olevan myös eteishallissa ja keskisalissa. Katon kunnostaminen suoritetaan puhdistamalla se liasta ja korjaamalla naulauksen aiheuttamat rikkoutumat. Mainittakoon vielä, että nykyisen uunin yläpuolelta tuli vanha katto maalaamattomana esille yhden palkin väliseltä osalta. Tässä on ollut 1600-luvun uunin savuhormin muuraus.

Seinät eivät paljastaneet tutkimuksissa minkäänlaisia jäännöksiä varhaisemmasta maalauskoristelusta.

Alkuperäinen laastipinta on pahoin vahingoittunut myöhempien rappaus- ja öljyvärikäsitteilyjen tuloksena. Nämä kerrokset poistettiin ja rappauspinta hierrettiin alkuperäiseen luonteeseensa sekä maalattiin ohuella kalkkivärillä valkoisenharmaaksi. Mielenkiintoinen seinän rakenteen muutos on tapahtunut huonetta n:o 20 vasten olevassa väliseinässä, missä esiintyy laaja tukiholvaus rikkotun aukon kannattajana. Kts. rakennustutkijaimme kertomusta. Seinän alaosassa kiertävä puupaneeli on koottu kahden tyyppisestä peileistä. Niissä oli työhön ryhdyttäessä tammijäljittelymaalauksia, mikä alta löytyi useita päällemaalauksia. Yleisesti osoitautui vanhimmaksi väritykseksi mustanharmaa maalaus, paitsi ikkunasyvennyksessä, missä alkuperäinen väri on ollut vihreänharmaa yleisväri ja mihin profiili on maalattu tummalla vihreällä. Värityksen korjaus tehtiin näiden mukaan, mutta sen viimeistely jäi kesken.

Ovet ovat myöskin mustanharmaan väriset, mutta huoneeseen 20 jhtavan oven vuorilaudat ovat siniharmaat.

Lattia on pahoin vahingoittunut höyläysten ja paikkausten takia. Noin 1/5 lattiasta on uusittu kapealla 4" laudalla.

Lattia on alunperin ollut todennäköisesti maalaamaton, mutta 1700-luvulla siihen on vedetty mustanharmaa väri, kuten paneleihin. Lattian käsittelyksi on kaksi mahdollisuutta: 1) Sen höyläminen ja paikkausten uusiminen sekä jättäminen puunväriseksi. 2) Sen korjaaminen maalausta varten ja maalaaminen mustanharmaaksi.

Ensivuonna tehtävät työt: a) Katon puhdistus ja korjausmaalaus. b) Lattiatyö. c) Paneelien ja ovien viimeistely.

Huone 20. Restauraointityön aikana osoitautui huoneen maalauskoristelu vanhemmaksi kuin aluksi luultiin. Parhaassa tapauksessa se on tehty jo 1700-luvun lopulla, vaikka se nykyisessä asussaan olikin useaan kertaan päällemaalattu ja restauraointityökin koski näiden maalausten korjaamista. Holvaus on tehty jo 1600-luvulla, mutta rapattu uudelleen ja sen päällä on nykyiset maalaukset. Vanha rappaus ja jäännöksiä nykyisen koristemaalauksen aiheista on niiden alla. Eriaikaisista maalauskerroksista 1-5 jätettiin näyte seinään uunin oikealla puolelle. 1) pohja ruskea liisteri, 2) vih-

reänharmaa-, 3) vaaleanvihreä-, 4) ruskea-, 5) tummanvihreäväri.

Ovet. Huone 19 johtavan oven tämän puoleisesta sivusta tavattiin 7-8 erilaista päällemaalauskerrosta, mutta molempien ovien väri jätettiin nykyiseksi valkoiseksi.

Ikkunan alla ollut hampputäytteinen kangasverhoilu korvattiin lastulevyllä.

Lattian maalaus entistettiin.

Huone 22. Nykyisestä rappauskatosta poistettiin uusi koristemaalauksen ja sen laastikerros. Alta saatiin esille pienille koloille hakattu alkuperäisrappaus sekä vähäisiä jäännöksiä värityksestä, mikä on ollut vaalea vihreänharmaa yleisväri ja siinä olevat listat maalattuna tummemmalla harmaalla värillä. Koko katto hierrettiin hienolla kalkkilaastilla. Värityksen entistäminen jäi seuraavaan vuoteen.

Seinissä esiintyy 1600-luvun rappauksen päällä myöhempi rappauskerros ja siinä neljä erilaista värikerrosta. Ylhäältä alaspäin ne ovat: 1) tummankeltainen-, 2) sinertävänharmaa-, 3) vaaleankeltainen-, 4) kellanharmaaväri. Viimeksi mainittu on ajateltu ottaa seinien värityksen malliksi.

Mainittakoon vielä, että uuni on alunperin sijainnut sillä seinällä, minkä takana on kierreportaat.

Lattian maalattu parketointi on ajateltu uusiksi.

Ikkunapaneelit ovat valkoiset. Hilseilevä väritys poistettiin ja maalaus uusitaan.

Jäljellä olevat työt käsittävät pääasiassa erilaisten maalaustöiden suorittamisen.

Huone 23. Ikkuna- ja ovisyvennyksien paneelien ja ovien alkupeäinen sininen väri otettiin esille. Sen korjaus, samoin kuin lattian harmaa tummakehysteinen maalaus entistetään ensi kesänä. Lisäksi suoritetaan paperille maalattujen seinä- ja kattokoristeiden korjaus ja puhdistaminen. Uunin sementtirapatun alaosan käsittely on muutettava paremmaksi.

Huone 24 saatiin restauroitua valmiiksi.

Katon viimeisen koristemaalauksen alta saatiin esille vähäinen jäännös maalauksista, mitkä on tehty v. 1862. Alimmaisena löytyi

nyt restauroitu 1700-luvun lopun koristelu, joka oli yllättävän hyvin säilynyt. Se on käsittänyt vihertävänharmaan yleisvärin katossa ja rokokootyyllisen koristeaiheen kiertämässä katon kaarevaa reunaosaa. Se on maalattu punaruskealla yleisvärillä, muotoiltuna vaalealla ja tummalla, huippuvalo tehostaen lehtikullalla. Lisäksi tähän on liittynyt vaalean sinivihertävä, sini- ja punajuonteinen marmorointimaalaus seinän ja katon rajassa olevassa laastista muotoillussa profiililistassa.

Seinissä merkittävin koristelu on peräisin (1800-luvun alusta?). Tapetti, joka on maalattu luotalla siniharmaapohjaiselle paperipohjalle, (arkin koko 55 x 68-69 cm) käsittää valkoisen harmaalla värillä tehdyn, soikion muotoisen seppeleen sisälläolevan, palmettimaisen kuvion pystysuorina nauhoina. Kts. valokuvaa A 4 koossa. Tämä maalaus otettiin esille kahdelta seinältä ja kaksi muuta seinää maalattiin yksivärisiksi, eikä näiltä seiniltä kuvioita saataisikaan esille, koska päällemaalaukset on tehty eristämättöminä suoraan niiden päälle. Em. kaksi seinää oli sitävastoin käsitelty siten, että puukehysteisiin oli pingoitettu kancaat, mihin myöhemmät seinävärit ja tapetit oli kiinnitetty. Merkittävin välikerroksista oli valkoiselle pohjalle tehty siniraitainen tapetti. Eriaikaisista kerroksista on jätetty näyte uunin oikealle puolelle. Tällä seinällä, sen keskikohdalla on ollut puukehysteinen syvennys, mikä on ollut todennäköisesti peilin sija.

Ikkuna- ja ovipaneelit puhdistettiin päällemaalauksista ja alta saatiin esille alkuperäinen vihreänharmaa yleisväri sekä profiililistat, mitkä on kullattu.

Lattia- ja jalkalistat maalattiin entistäen harmaaksi siihen kuuluvine tummanharmaine reunoineen. Uunin edustalla oleva kalkkikivinen osa puhdistettiin päällemaalauksista.

Huone 25. Katto ja seinät säilytetään nykyisessä asussaan. Ainoastaan seinien värisävy muutettiin korjausmaalauksessa vähän siniharmaammaksi erään alla esiintyvän värikerroksen mukaan. Ikkunain välisessä seinässä ollut peilisyvennys 1600-luvulta, joka oli täytetty jo 1700-luvulla, tutkittiin ja tässä yhteydessä irroitettiin siinä täytteenä ollut laasti- ja lautakehysrakennelma. Siinä esiintyi eriaikaisia koristemaalausjäännöksiä, minkä vuoksi se säilytetään myöhempiä tutkimuksia varten. Paikka täytettiin kipsoniitilevyllä ja maalattiin. Tässä kohdassa seinän alaosassa oli lisäksi parhaiten säilynyt jäännös sinisestä luottatapetista 1800-

luvulta. Kts. valokuvaa A 4 koossa. Lattian entistävä maalaus on suorittamatta. Se tehdään, kuten nykyinenkin parkettijäljitelmänä.

II-kerroksen muissa huoneissa ei tehty restaurointitöitä, mutta kylläkin erilaisia rakennushistoriallisia tutkimuksia.

Restaurointitöiden erivaiheista otin lukuisia valokuvia ja esim. kaikista mahdollisista tapettikerroksista on talletettu mallit ja piirrokset.

Veikko Kiljunen